Dag mama!

Samenvatting

Sectoren
melkvee
Trefwoorden
melkvee
koe
stier
kalf
kalving
oormerk
veeverlosser
paspoort
stamboom

De leerlingen kunnen verwoorden hoe het kalven in zijn werk gaat en hoe de familiestamboom overzichtelijk wordt gehouden.

Inhoud: voortplanting – kalving en paspoort

Doelstellingen

Doelstellingen

- De leerlingen kunnen uitleggen hoe een koe bevalt.
- De leerlingen kunnen aangeven welke info er uit het paspoort van het kalfje gehaald kan worden en tegelijkertijd het belang van deze externe databank (organisatie) illustreren.
- De leerlingen kunnen op zoek gaan naar familiebanden binnen de koeienstal.

Eindtermen en leerplandoelen

Eindtermen

- Wet. & techniek
  - 1.6
- Mens & maatschappij
  - 2.3

VVKBaO

- IVoc3
- OWna4
- OWna7
- OWsa7

OVSG

- Wereldoriëntatie
  - WO-NAT-02.17
  - WO-NAT-03-26
  - WO-MAA-SEV-20

GO!

- Wereldoriëntatie
  - 32305
  - 32313
  - 31358

Materiaal

- materiaal voor bij een bevalling:
  - lange handschoenen
  - zeep, emmer met warm water
  - veeverlosser
- oormerk en oormerktang
- enkele paspoorten van kalveren / koeien uit de stal

Lesverloop

1. De kalving

AUTHENTIEKE CONTEXT

Leg het verhaal van de kalving enkel uit wanneer er echt een kalfje geboren wordt/is.

DENK- en DOEVRAGEN

- Hoelang is een koe drachtig? Hoelang draagt een koe haar kalf in haar buik? (9 maanden)
- Hoe wordt een kalfje geboren? (Er is een verschil tussen een melkkoe en een vleeskoe.)

- Wie kent het verschil? (Een kalf van een melkkoe wordt geboren via het achterste van een koe. Bij een vleeskoe gebruikt men altijd een keizersnede omdat die kalfjes een stuk groter en breder zijn.

Een melkkoe kan vaak ook alleen bevallen, maar toch is het beter dat de boer helpt. Een vleeskoe bevalt met een keizersnede. Hiervoor is er steeds een veearts nodig.)

- Wat zouden we allemaal moeten gebruiken tijdens een bevalling? (lange handschoen, zeep, veeverlosser, touwtjes…)
- Waarom hebben we lange handschoenen nodig? (om hygiënisch aan het werk te gaan en niet vuil te zijn)

- Waarom hebben we zeep nodig? (om beter te glijden)

- Hoe weten we als moeder koe klaar is om te kalven ? (Als we de koe zelf geïnsemineerd hebben, dan moeten we bij de datum van de inseminatie 9 maand tellen en dan komen we toch al dicht in de buurt van de kalvingsdatum. De koe is meestal ook heel onrustig en moet veel plassen.)

Eerste uren na de geboorte

- Wat zou er na de geboorte met het kalfje gebeuren?
(Het wordt onmiddellijk van bij de moeder koe weg gehaald. De koe wordt gemolken door de boer en de boer houdt die biestmelk voor het kalf. Het is heel belangrijk dat het kalf die eerste melk, biestmelk toegediend wordt, omdat deze veel voedingsstoffen bevat.)
- Hoelang zou het duren vooraleer het kalfje kan rechtstaan? (ongeveer 2 uur na de geboorte)
- Hoelang duurt het bij een baby vooraleer het kan stappen? (ongeveer een jaar)

2. Het oormerk en het paspoort

- Krijgt het nieuwe kalfje nu een naam ? (Dat is mogelijk, maar het is niet verplicht.)

- Hoe kunnen we dan het nieuwe kalf tussen alle andere kalveren herkennen, zeker als het kalf binnen een paar maanden een stuk groter is ? (Elk kalf moet binnen de week een oormerk krijgen, eentje in elk oor, met daarop een eigen nummer en het nummer van de moeder en de vader. De geboorte moet ook gemeld worden aan Sanitel, dat ervoor zorgt dat het kalfje binnen een week een eigen paspoort krijgt.)

- Wie heeft er al een eigen paspoort of identiteitskaart ? Wat valt daar allemaal op te lezen ? (naam, geboortedatum, rijksregisternummer,...)

SYSTEMATISCH ONDERZOEK

Geef per duo een paspoort en laat ze op zoek gaan naar 'hun' kalfje.

- Hoe hebben jullie het kalfje opgespoord ? Welke informatie kunnen jullie nog uit het paspoort halen ? (het oormerknummer, de geboortedatum, het geslacht, het ras, de eigenaar... en de moeder)

Voorbeelden van paspoorten: https://favv-afsca.be/sites/default/files/2023-10/20230628_NL_IR-Runder...

3. De familie in kaart gebracht

TRIGGER : Misschien bezitten jullie met de familie ook wel een stamboom. In de koeienstal is er ook sprake van een echte stamboom. Er lopen tussen de meisjes(koeien) namelijk een pak moeders en dochters. Drie maanden na de geboorte van het kalfje wordt de moeder terug geïnsemineerd en dus kan de moederkoe best wel van een aantal dochters bevallen, die ook in dezelfde koeienstal intrekken. (Stiertjes worden in een melkveebedrijf meestal verkocht.)

Hoe kunnen we nu op zoek gaan naar **een zusterpaar**?

Dat kan ook deels tijdens het klussen gebeuren. Als kinderen bijv. de kalverboxen helpen uitmesten, dan is dat nu prioritair. Ze kunnen intussen de oormerken van dichtbij bekijken en op basis van het uitzicht proberen uit te zoeken welke koeien misschien wel familiebanden zouden kunnen hebben. Al doende kunnen ze dan tot een oplossingsmethode komen.

Zorg er wel voor dat alle paspoorten van de koeien ergens ter inzage liggen.

Als het klusje al stevig gevorderd is, kun je telkens met een klein groepje hun gekozen oplossingsmethode overlopen.

4. Nabespreking

Tijdens de reflectie worden de taken nog eens overlopen en op kwaliteit geëvalueerd. *(Hoe verliep het werk ? Wie had hulp nodig ? Hoe heb je dat geregeld ? Hoeveel tijd was er voor die taak nodig ?...)*

Herhaal eventueel kort wat er vandaag geleerd werd.
- Waarom zou het nu belangrijk zijn dat de gegevens van de koeien worden bijgehouden ? (Als de koe later verkocht of geslacht wordt, dan is het wel belangrijk om te weten waar die koe vandaan komt. Dat wordt nog veel belangrijker als er ergens een ziekte bij de koeien vastgesteld zou worden. Dan wordt meestal de hele familie preventief geslacht om op die manier de ziekte in te dijken.)

Afsluiten doen we met onze trigger.

- Hoe zijn jullie een zusterpaar op het spoor gekomen ? (door identieke uiterlijke kenmerken of door het zoeken naar een moeder die op twee paspoorten van koeien prijkt)

Ga nu het zusterpaar opzoeken.

- Welke gelijkenissen kun je zien ? Waarop zouden we kunnen letten ? Waarop moesten we bij de stierkeuze letten ? (inhoud, openheid, kruisligging, beenstand achter en klauwhoek)

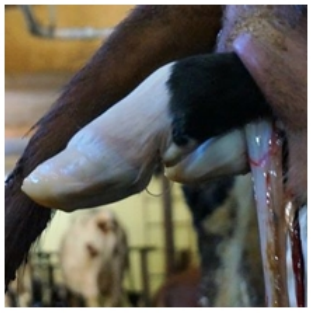
Extra info

Hoe verloopt de kalving ?

Het is best mogelijk dat een koe helemaal op haar eentje bevalt, maar soms loopt niet alles van een leien dakje. Net zoals bij de mens moet de koe haar kalf uit haar lichaam persen. Meestal start dat persen met het breken van de eerste

blaas, de waterblaas. Dit gebeurt bij 90 % van de koeien. Ongeveer één uur nadien breekt de slijm- of pootjesblaas. Indien er meer dan een uur verstrijkt tussen het breken van de waterblaas en de slijmblaas of het zichtbaar worden van de pootjes, dan kan dit een aanwijzing zijn voor een te groot kalf of een verkeerde ligging van het kalf. Op dat moment wordt de veearts bij de kalving geroepen.

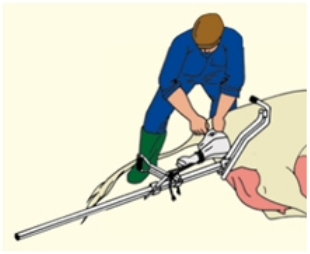

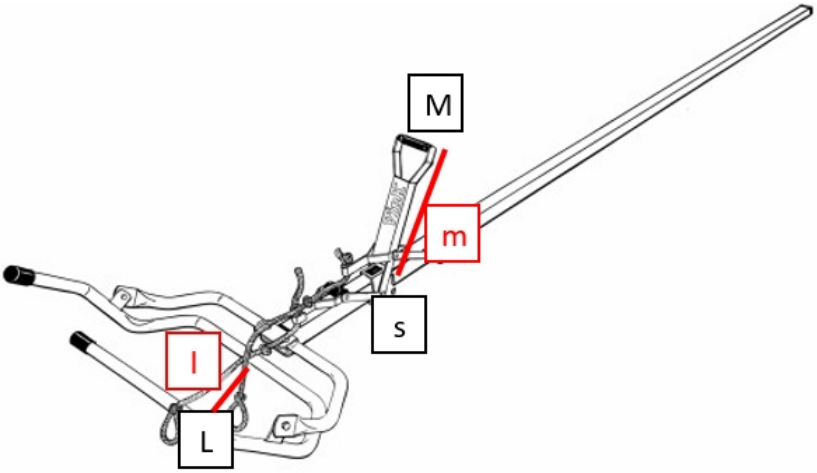
Indien de pootjes stilaan zichtbaar worden, dan kan de landbouwer een handje helpen bij het volbrengen van de kalving. Vroeger werden dan touwtjes aan de voorpoten van het kalf geknoopt en werd er handmatig aan het kalfje getrokken... niet te hard want anders kon de moederkoe 'scheuren'.

Nu wordt er meestal gekozen voor een veeverlosser of kalfmachine.

De veeverlosser wordt gebruikt om meer gelijkmatig te kunnen trekken. De kop van de veeverlosser wordt tegen het achterwerk van de koe geplaatst. De touwtjes worden rond de voorpoten van het kalfje gebonden en deze worden vastgemaakt aan het trektoestel. Door de hendel naar achter te trekken worden de touwtjes steeds meer aangespannen. Het toestel is tevens een prima voorbeeld van een hefboom.

Het kalfje (= de last) moet dus met kleine rukjes (= korte lastarm) uit het moederlichaam getrokken worden. De hendel die op de stang rust (= het steunpunt) wordt daarvoor telkens naar achter getrokken (= langere machtarm) en daardoor ontstaat een grotere trekkracht.

BRON: http://www.buitenpraktijk.ugent.be/v2/singlepages/artikelenarchief/arti...